

Alcazar je razstreljen - toda boji zanj divjajo dalje

Beograd, 19. sept. m. Z odlokom upravnog odbora PRIZAD-a je napredoval ravnatelj g. Ciril Nemec.

Naši mornarji pripovedujejo o Španiji

Ljubljana, 19. sept.

Tudi »Slovenski dom« je poročal o čudnem primeru, ko je naša ladja »Sud« naletela v Sredozemskem morju blizu španske obale na špansko vojno ladjo. Ker ima isto ime, kakor naša, tudi neka španska ladja, je poveljnik španske bojne ladje našemu »Sudu« ukazal, naj mu sledi. Bil je prepričan, da gre za špansko ladjo. To je bilo zvečer, ko je bila že tema. Zjutraj pa je poveljnik španske križarke le opazil na naši ladji jugoslovansko zastavo ter se začel opravičevati. Teko je mogla naša ladja nadaljevati svojo pot. Predvčerajšnjim je prispela v naše vode in je seveda prav razumljivo, da so se okrog kapetana ladje takoj pojavili častniki, ki jim je kapitan Snauc pripovedoval svoje doživljanje ob španski obali. Dopolnil »lut. lista« poroča o razgovoru s kap. Snaucem sledeče:

Iz Afrike v Španijo

Ladja »Sud« je bila na svojem potovanju v Afriki in Španiji. V Bono, ki leži na severni afriški obali, so prišli tri dni potem, ko je bila revolucija. Ker je imela ladja mnogo tovara za španske luke in ker v te luke radi revolucije ladje ni mogla, je čakala 8 dni v Bono. Nato je odplula ladja v Oran, kjer so iztovorili del tovaru za Teulo. V Oranu je bila ladja zasidrana zopet 8 dni, nakar je krenila v Palmas. To mesto je v vladnih rokah. V mestu je bilo popolnoma mirno. Delavci v lukah so bili vsi melnički, oboroženi s puškami. Iz Palmasa je odplula ladja ob osmih zvečer proti Barceloni. V luki je bilo vse pušč. Delavci so bili vsi oboroženi s puškami in revolverji. Ker je bila nedelja, nihče ni delal. Vsi avtomobili v mestu so bili zaplenjeni in uporabljala jih je milica. Na vseh vozilih so bili komunistični znaki in povrh še anarhistične črno-rdeče zastave.

Takine so vladne čete

Popoldne so odhajale iz Barcelone vojaške skupine. Bile so dokaj slabo oborožene. Vojaši so šli v četveroredih, vsak drugi je nosil po eno komunistično zastavo ali kak protifašistični znak. Vojaštvo so spremljale tri godbe. V vojaških vrstah je bilo videti šepave grbaste in vse mogoče ljudi, ki jih drugje ni zlepa našli v kakih vojaških

formacijah. Okrog broda »Sud« se je sprehajala publika, ki je mislila, da je to francoska ladja in da so na njej Francozi.

V Barceloni in Valenciji

»Vsako jutro smo nedaleč od parnika videli trupla pobitih Špancev. Med njimi je bil tudi nek redovnik, ki se je preoblekel v vaščana. Po mestu je vse opljenjeno. V pristanišču sta bila tudi dva velika francoska parobroda. Na teh dveh ladjah je bilo nad tisoč višjih častnikov in uradnikov, ki so bili kandidati smrti.

19. pr. m. smo bili v Valenciji. Tam je še hušje, kakor v Barceloni. Vsak mlečnozobec nosi puško, po ulicah pa neprestano švigajo avtomobili, preurejeni za bojevanje. Na vseh motornih vozilih so znaki CNT (Confederacion Nacional de los Trabajadores — Narodna delavska zveza) in FAI (Federacion Anarquista Iberica — Španska anarhistična zveza). Videli smo dragocene avtomobile, s katerimi so se vozili delavci na sprehod. Poslovni ljudje so imeli prej avtomobile, so morali pešati. Agenci »Oceanije« bratje Amarinieri — dasi ko pošteni delovni ljudje — so bili aretirani, a se jim je vendarle posrečilo, da so pobegnili na Francosko.

„Mrtvaška ladja“

Kapitan je nato pripovedoval o znanem primeru poliskega častnega konzula Nogara, katerega so odvlekli s parobroda »Lago« ter njega in ženo ustrelili 50 m daleč od naše ladje »Sud«. Otroke so pustili pri življenju. V mestu seveda ni nihče delal. Vse trgovine in delavnice so bile zaprte. Učelniki so zaprti v semenišče, kjer zaseda preki sod.

22. pr. m. smo prispeli v Alicante. Tu je bilo nekoliko bolj mirno. V tem mestu bi morali prijaviti neko manjšo nepravilnost. Toda sporočili so nam, da so predsednik sodišča in vsi člani — zaprti. 25. pr. m. smo bili v Cartagena. Tam je bilo vse v smrtnem strahu. Pristali smo pred samim arzenalom. Poleg naše ladje je bil zasidran parobrod »España 3«, ki je sedel znan pod imenom »mrtvaška ladja«. Na to ladjo so namreč ukrivali generale, admirale in višje uradnike, ki so bili obsojeni na smrt.

Izjava delavskih organizacij

Z ozirom na dogodke ob stavki tekstilnega delavstva, zlasti pa na dogodke ob priliki izpraznitve tovarn v Kranju, so delavske strokovne organizacije izdale sledeče poročilo:

Uprava podružnic Splosne delavske strokovne zveze v Kranju, Jugoslov. strokovne zveze v Kranju ter Narodne strokovne zveze v Kranju in Strazišču so po zasljanju predstavnikov Centralnega tarifnega odbora za tekstilno delavstvo ugotovile naslednje:

Da stavkujoče delavstvo v Kranju ni sledilo pozivu centralnega vodstva, da naj bi zapustilo tovarne in s stavko nadaljevalo izven tovarne tako, da se stavkovna taktika prilagodi novo nastali situaciji; 2. da žal večina stavkujočih sledi neodgovornim in nerazumljivim elementom, ne pa svojemu vodstvu. Radi tega so podpisane organizacije na skupni seji sklenile soglasno:

Da v soglasju s Centralnim tarifnim odborom odpokličejo svoje člane iz krajevnega, okrožnega in centralnega tarifnega odbora ter jih s tem razrešijo njihovih funkcij; 4. da obsojajo podtalno delo neodgovornih elementov s katerimi podpisane organizacije nimajo ničesar skupnega in odklanjajo za nadaljni potek akcije in posledice vsako odgovornost.

Komunistična vzgoja

Dev. Marija v Polju, 19. sept.

Kako daleč se spozablja današnja mladina, ki ji ni mar rednega življenja in ki je brez vsake ostaljene orientacije, marveč išče izhoda v nekem tajinstvenem, nepoznanem in ravno radi tega tako oboževanem — komunizmu, nam kaže najboljši nazorny dogodek, do katerega je prišlo v nedeljo ponoči v bližini Dev. Marije v Polju. Mladici, ki bi radi bili komunisti, so gotovo slišali, da komunisti preganjajo tudi vero in vse, kar je z njo v zvezi. To so najbrž kje slišali ali čitali, kajti komunizma samega itak ne poznajo in bi kaj takega od navadnega fantiča tudi ne mogli zahtevati.

V noči od nedelje na ponedeljek sta bila razbita v bližini Dev. Mar. v Polju dva križa z razpelom. V zvezi z dogodkom so orožniki takoj

uvodili preiskavo ter aretirali dosedaj tri fante. Ti sicer taje vsako udeležbo, priznavajo pa, da so ravno ob kritičnem času šli mimo križev — močno vinjeni. O dejanju pa — tako pravijo — ne vedo ničesar. Toda slučaj je hotel, da je dejanje videla tudi priča, ki je točno spoznala dva izmed vseh treh aretirancev. Eden je z nogami skakal po razpeli ter kričal: »Zdaj me bo pa hudič vzel!«

Razumljivo je, da je dogodek povzročil v vsem kraju hudo razburjenje. Tem hušje je razburjenje nad starejšimi, ki v svoji komunistični propagandi dovajajo mladino tako daleč, da se v svoji nerazodnosti ne ustavljajo niti pred bogoskrunštvom. Gotovo je namreč, da je taka mladina žrtve neodgovornih komunističnih agitatorjev, ki se previdno skrivajo za hrbiti nepremišljene in za rokavnaške ideje bolj dostopne mladini.

Trbovlje

Iz Trbovelj nam pišejo, da se o g. ravnatelju inž. Loskot širijo govorice, ki škodujejo njegovemu dobrenu imenu. Na mercedajnem mestu TPD pa se nam odločno izjavlja, da so vse take govorice brez vsake podlage.

Regulacija trga kralja Petra se je začela

Maribor, 18. sept.

Končno je banska uprava v Ljubljani vendar odobrila načrte za preureditev Kralja Petra trga. Nad leto dni je trajalo, preden je prišlo do tega in Mariborčani so bili že upravičeno nevoljni in nestrpni, ker se je skoraj zdelo, da se končna ureditve tega važnega križišča nekako nalašč zavlačuje. Danes se je pojavila prva skupina mestnih delavcev na trgu ter pričela z delom. Za enkrat se vrše samo pripravljala dela, pri katerih je zaposlenih samo nekaj delavcev. Prihodnji teden pa se bo začelo delo s polno paro. Poprej se še morajo s komisijskim ogledom urediti neki posestniški interesi. Upamo, da posestniki ne bodo skušali s kakimi neupravičenimi zahtevami zavlačevati pričetke dela. Če bo ugodno jezensko vreme, bo trg že letos dobil svojo končnoveljavno obliko. V nasprotnem primeru se bodo pa tlakovalna dela preložila na pomlad. Kakor znano, predvideva sedaj odobreni načrt samo en prometni otok na trgu, kar v praksi še imamo, ker so bili prejšnji trgi provizorni otoki združeni samo v enega. Le da bo novi otok manjši od dosedanjega, zato pa se bo razširil trotoar pri hišah in pa cestnice. Otok bo najbrž prekrit s travo, cestnice pa bo tlakovano z drobnim granitnim tlakom.

Naročajte in širite
»Slovenski dom!«

Slovenka, dobrotnica zagrebških revežev:

Cez 1000 divjih zakonov spreobrnila

Zagreb, 17. sept.

Predmestja Zagreba in njegovi obrobni deli so prebivalci bednih. Lakota, revščina, zapuščenost zija iz zanemarjenih hiš, v njih prebivajo tisoče brezposelnih s svojimi družinami. Zanimarjeni otroci begajo po mestu, zgubljajo se v hrupu in vrvežu ceste. Ljudje propadajo telesno, o morali ni sledu. Center mesta ne ve ali pa noče vedeti zanje. Sicer obstoji v Zagrebu dolga vrsta humanitarnih društev, vendar njih blagoslov ne zasije v te zapuščene kraje.

„Teta Nikolaja“

Slovenka je, bila je poštna uradnica. Vse življenje je bila boleha, zaradi tega je morala pustiti službo in iti v pokoj. V tiho in brez dnevnih reklam je delala dobrote med siromakom. Med zapuščene in zančevane jo je vlekel srec. Zmerom je v njej gorela želja, da bi se posvetila skrbi in žrtvovanju za tiste, ki radi bede in nepoučenosti propadajo. Ko jo je bolezen prisilila, da je zapustila službo, se ji je izpolnila želja. Zbirali je začela siromašne otroke, jim čitila, pripovedovala in učila. V prostem času je obdelavala vse svoje znanje in pri njih pobirala obnošeno obleko, čevlje, perilo in tudi kak dinar. Svoje skromno stanovanje je preuredila v delavnico. Z otroki, ki jih je pobirala na cesti, je šivala, prekrpovala nabrane obleke in jih delila otrokom.

Otroci so se navadili na svojo dobrotnico, postali so zaupni napram njej. Vse revščino in zapuščenost ter življenje svojih staršev so ji razkrivali.

Apostol periferije

Teta Nikolaja je začela obiskovati te kraje. Polno otrok brez varstva in nege, skoro vsi iz

divjih zakonov. Teta Nikolaja je na tem polju najprej zastavila svoje delo. Otroci so trpeli zaradi divjega zakona. Sprla sta se oče in mati, zapustila sta otroke samim sebi. Morali so na ulico, zaradi njih propasti si nihče ni belil las. Treba je bilo te divje zakone pretvoriti v prave. Teta Nikolaja je pregovarjala ljudi z besedo in dobroti, da ji je uspelo 1. 1930, spreobrniti prvi tak zakon. Vse je preskrbela. Za ženina obleko, prav tako za nevesto izposlovala vse dokumente. Porabila je svoje skromne prihranke. Led je bil prebit, s se z večjo verno je zbirala otroke takih zakonov. Ti so postali najboljši in najzvestejši pomagači apostolke zagrebške periferije. Odkrivali so ji vedno nove divje zakone, znali so ji povedati vse tako, kakor je bilo. Šest let je minilo, odkar je teta Nikolaja spreobrnila prvi divji zakon, in danes jih šteje že preko tisoč. Vse je oskrbela z obleko, če se je dalo, tudi z denarjem. Vsa okolica jo obožuje, ceniti zna prav njeno požrtvovalnost in odkrito skrb, ki ne išče javnih pohval niti odlikovanj. Trnje, svetice in sigečice so torišče njene dobrote in uspehov. Tudi Zagreb jo že pozna, saj vsak dan obletava znanec in pritiska na kljuke, zbira otroke in jih vodi v svoje stanovanje. Tam jih uči šivali, potem požrtvovalnosti in jih s svojim vzgledom trga iz propada. V vsem jim je mati, učiteljica in dobrotnica, neumorno dela, nikdar ne počiva kljub svoji bolehnosti. Brez podpore narodnih dam in njihovih podpornih društev, ki se začenjajo in nehajo ob razdeljevanju funkcij in kričeji reklam po časopisju, brez proračunov in osebnih izdatkov posluje la dobrotnica. Srečna je, če more tudi svoje dohodke žrtvovati za uboge. Tako se rode uspehi. Njeno delo je ne samo spreobračanje divjih zakonov, teta Nikolaja podpira svoje varovance materialno in moralno.

Maribor dobi perutninarski sejem

Maribor, 18. sept.

Maribor in okolški kmetovalci, ki so znani kot najboljši kurjereji v Sloveniji, so pripravili letos Mariboru svojevrstno atrakcijo — perutninarski sejem. Kakor so organizirali lansko leto sadni sejem, ki je postal stalna institucija, tako naj bi tudi sejem perutnine ostal stalen ter bi se vršil vsako leto. Perutninarski sejem bo letos združen s sadnim sejmom ter se bo vršil v dneh 3., 4. in 5. oktobra. Tudi v bodoče naj bi se vršila sadni in perutninarski sejem skupaj. Na tem sejmu bi si rejci medsebojno izmenjavali plemenske živali, kupovali in prodajali bi svojo perutnino, obenem pa je zaprosena banska uprava, da bi na tem sejmu vršila svoje vsakoletne nakupe plemenskih živali, kar bi efekt sejma dvomno dvignilo. Na sejmu bo razstavljena predvsem štajerska kokoši in sicer rujava, grahasta in bela, poleg kokoši pa tudi znameniti štajerski kopuni. Za sejem vlada veliko zanimanje med našimi kurjereji, pa tudi s Hrvaškega je dobil prireditveni odbor mnogo vprašanj. Banska uprava v Zagrebu se namreč bavi z mislijo, da bi na Hrvaškem močno razširjeno grahaslo plimetko, ki je začela degenerirati, nadomestila z grahaslo štajersko kokošjo, ki plimečko v vsakem pogledu prekaša.

Slovensko pevsko društvo „Maribor“ vabi na delo

Maribor, 18. sept.

Po obsežnem delu minulih Slomškovih slovesnosti, pri katerih je tudi »Maribor« odlično sodeloval, je bilo pri društvu malo odmora. Člani »Maribora« pa so nestrpnost čakali, da jih društvo zopet povabi k delu, saj je znana njihova požrtvovalnost. Odbor je prepričan, da bodo prišli tudi v novi dobi dela vsi dosedanjí člani zopet v društvo. Ob tej priliki pa vabimo tudi druge, ki imajo veselje in glas za petje. Ker smo že večkrat slišali, da bi se že marsikdo javil, da pa ni dovolj trden v znanju not, je odbor sklenil, da bo imel poleg praktičnih vežb tudi teoretične vaje, in sicer vse do božiča. S tem bo ustrezno vsem, ki imajo dober pevski material, da bodo mogli sodelovati v društvu. V

mestu poznamo veliko pevcev in pevk, ki pri nobenem pevskem društvu ne sodelujejo. Vabimo jih, da se pridružijo našemu zboru. Prijave se sprejemajo samo tekom meseca septembra, in sicer ob sredah zvečer ob 8 za moške in ob petkih za ženske. Samo prihodnji prvi teden pa so vaje takole: v torek za ženske, v sredo za moške. Pevska soba »Maribora« je na Slomškovem trgu 20. — Odbor.

Jenkova proslava v Cerkljah

Ponovno opozarjamo na jutrišnje odkritje Davorin Jenkovega spomenika v Cerkljah pri Kranju in v Dravljah pri Cerkljah. Cerklje so rojstna lara in središče cerkljanske župnije, Dvorje pod Kravcem pa rojstna vasica slavnega slovenskega skladatelja. Odkritje spomenika bo točno ob 4. uri, takoj nato pa se odkritje spominske piramide na prostoru, kjer je stala skladateljeva rojstna hiša. Pripravljalni odbor, kateremu je na čelu stolni dekan in kanonik, skladatelj dr. Francišek Kimovec, vabi vse prijatelje glasbe in zastopnike slovenskih kulturnih in nacionalnih društev k odkritju spomenika v Cerklje. Za skupni odhod iz Ljubljane odnosno iz Kranja ali Kamnika z odborove strani ni poskrbljeno, opozarjamo le, da odhaja redni avtobus iz Ljubljane ob tri četrt na 1 izpred evan-geljske cerkve.

Gnezdo prostitutk - razdrto

Novi Sad, 19. sept. m. Novosadska policija je pred dvema dnevoma izvršila veliko racijo v skritem lokalu v Petrovaradinu in ob tej priliki našla tajno organizacijo prostitutk. V ta lokal so na taen način dovajali mlada dekleta, ki jih je brezvestni gostilničar prodajal svojim gostom. Policija je aretirala 30 agentov.

Belgrad, 19. sept. m. Narodna banka je izdala odlok, s katerim bo v bodoče sama izdajala uverenja o zaščiti valute pri izvozu orehovega lesa. Na podlagi tega odloka ne bo mogel noben denarni zavod več izdajati teh uverenj, pač pa samo centrala Narodne banke v Belgradu.

Napredek in težave naše trgovske mornarice

Šibenik, 18. septembra.

Naša trgovska mornarica je v času pred gospodarsko krizo že prav lepo napredovala in je kazala svoj hiter razvoj. Ko pa je ta kriza padla tudi nanjo, je začela preživljati težke čase. Bilo je v tem času vse polno trgovskih ladij, ki so vsled slabega prometa in tudi zaradi ostre konkurence, ki se pokaže v vsej svoji pravi luči ravno v času krize, bile brez vsakega posla privezanv pristaniščih. Niso pa te ladje počivale samo v domačih pristaniščih, pač pa vespovsod po svetu. Tako ni bilo malo primerov, da so bile naše ladje po dalji časa zasidrane po pristaniščih v Italiji, Nizozemski, da celo v daljni Kitajski. V teh pristaniščih so čakale ugodnejše konjunktore, pri tem pa razpadale. Več podjetij je bilo prisiljenih, da zaradi velikih izdatkov, ki so jih imeli s temi ladjami, ki jih je bilo treba vseeno vzdrževati v

dobrem stanju, kljub temu, da niso prinašale nikakega zaslužka, da te ladje enostavno prodajo za staro železo. Tako je n. pr. društvo Jug. Lloyd pred dvema letoma prodal dve ladji, vendar pa to ni bil edin primer. V zadnjih 6 mesecih pa je pomorska trgovina naenkrat naglo oživela. Čisto prirodno je, da je to vplivalo na rešitev krize v našem pomorskem trgovskem prometu. Naša trgovska mornarica je danes celo preveč zaposlena. Povsod, posebno pa še v drugih državah, se tuti veliko pomanjkanje trgovskih ladij. Posledica tega je seveda bila, da so razne paroplovne družbe v inozemstvu povišale svoje tarife za prevoz blaga. Vse kaže, da bo tudi naša trgovska mornarica ubrala to pot. Trgovinskim krogom, ki se bavijo s prekomorskim izvozom, delajo velike preglavice te visoke tarife, ker bodo zaradi njih prisiljeni, da svojemu blagu znižajo cene.

Smola profesorja

Ljubljana, 19. septembra.

Smolo je imel včeraj nek ljubljanski profesor. Peljal se je s kolesom po Poljanski cesti. Pred rdečo hišo je hotel pred nekim avtomobilom zaviti na drugo stran ceste. Bil je prepričan, da je za to še dovolj časa. Toda v računu se je za malenkost zmotil in avtomobil je zagrabil kolo pri zadnjem kolesu ter kolo in kolesarja podrli. K sreči je profesor odnesel le praske in bo že danes zapustil bolnišnico — seveda z obvezami.

Zlomljena hrbtenica in noga

Ljubljana, 19. septembra.

Huda nesreča se je včeraj pripetila 18 letnemu učencu organizatorske šole Capudru Maksu iz Kosev. Popoldne je namreč splezal na hrsto in nesreča je hotela, da se je odlomila veja, na kateri je fant stal. Capudru je padel 6 metrov globoko s tako silo in tako nesrečno, da si je prelomil hrbtenico na dveh mestih, poleg tega pa še levo nogo. S strahovitimi bolečinami je obležal na tleh, dokler mu niso priskočili na pomoč domačini ter poskrbeli za prevoz v bolnišnico.

Otrok zgorel na paši

Maribor, 18. septembra.

V Pamečah se je pripetila strašna nesreča, pri kateri je umrl mlad, štiri leten otrok grozovite smrti. Otroci so si na paši zakurili ter se stikali okrog ognja. Med pastirji je bila tudi štiri letna Pavlina, hčerka posestnika Hodnika. Naenkrat se je Pavlina preveč približala ognju, plamen ni so ji zajeli obleko ter je začela goreti. Otroci niso vedeli, kako se goreča obleka gasi, otrok pa je v smrtnem strahu bežal proti domu. Beg je plamen še razpihal in naenkrat je bilo štiri letno dekletce zavito v ogenj, kakor živa bakla. Oče in neki sosed sta naposled prihitela na obupne krike na pomoč ter sta strgala gorečo obleko otroku s telesa, bila pa je pomoč zaman, ker je otrok v strašnih bolečinah čez štiri ure izdihnil.

UMRL JE NAS ZVESTI TOVARIS. GOSPOD

JOSIP CESAR

TRGOVSKI SOTRUDNIK

POKOJNIKA SPREMIMO NA NJEGOVI ZADNJI POTI JUTRI V NEDELJO, DNE 20. SEPT. 1936 OB POL TREH POPOLDNE IZPRED VEZE MRTVASNICE SPLOSNE BOLNISNICE

OHRANIMO MU CASTEN SPOMIN!

LJUBLJANA, DNE 19. SEPTEMBRA 1936

OSOBE TVRDKJE A. KRISPER, LJUBLJANA, MESTNI TRG 26

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota, 19. septembra: Januarij, škof. Jutri, nedelja, 20. septembra: Evstahij.

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 41, mr. Trnkoczy, ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ul. 7.

Društvo »delo in eksistenca« priredi v nedeljo, dne 20. t. m. ob pol 10 članski sestanek v prostorih restavracije »Lloyd« v Ljubljani, Sv. Petra cesta, v svrhu dogovora in poročila o zopetni otvoritvi društvene kuhinje in sklicanju izrednega obecnega zbora. Zadeva je važna. Pridite polnoštevno. — Odbor.

VAŽNO OPOZORILLO VSEM DRŽ. UPOKOJENCEM

V času od 1. do 15. oktobra morajo vsi drž. upokojenci(enke), ki prejemanju po čekovnih položnicah pokojninske prejemke (torej tudi vdove in hčerke-sirote) predložiti finančni direkciji »Prijava za prejemanje osebne in rodbinske določenosti«. Pred 1. oktobrom vložene prijave niso veljavne.

Naj torej vsak upošteva stanje s 1. oktobrom. Do lani so se morale prijave vlagati dvakrat na leto, v aprilu in oktobru, odslej samo v oktobru — uspeh organizacij!

Prejšnje tiskovine niso veljavne in tudi ne več uporabne, ker je nova uredba marsikaj predrugačila. Povzročajo torej lahko pomotne vpise in nepotrebne sitnosti.

Podpisano društvo je založilo nove tiskovine. Edino ta vzorec ustreza zahtevanim predpisom! Društveni člani dobe s septembarsko številko »Upokojenec« brezplačno po en izvod prijave.

Neobhodno potrebno je, da bo imela v vsakem kraju vsaj ena trafika te tiskovine v prodaji. Naročujejo se pri podpisaneu društvu. Cena 1 Din za izvod. Pri naročilu vsaj 20 izvodov 25% popusta.

Finančna direkcija nima na založbi teh tiskovin, naj so torej upokojenci za nje ne obračajo na njo.

Vsak mora sam preskrbeti potrebno tiskovino, ali pri društvu, ali v trafiki in naj jo izpolni po navodilih, natisnjenih na zadnji strani tiskovine.

Izbrana navodila navaja »Upokojenec« v septembarski številki. Ta mesečnik dobijo člani brezplačno. Je torej v korist vsakega upokojenca, da pristopi k društvu — članarina 3 Din na mesec. »Upokojenec« prinaša vsa potrebna navodila, opozorila, tolažila, uredbne, opozarja svoje člane na vse, da jih obvaruje vseh neprilic in neprijetnih posledic, ki so neizogibne, če ni vsak poučen v vseh predpisih in izjemnih zakonitih določb. — Društvo državnih upokojencev za dravsko banovino v Ljubljani.

Trafikantje se opozarjajo na članek »Važno opozorilo drž. upokojencev« v tej številki zgoraj zaradi nabave zadostne zaloge nove tiskovine »Prijava za prejemanje osebne in rodbinske določenosti«, ki jo morajo vsi drž. upokojenci(enke) predložiti v prvi polovici oktobra finančni direkciji.

Trafike si naj torej pravočasno naročijo pri podpisaneu društvu potrebno število novih tiskovin. Prejšnje tiskovine niso več veljavne. — Društvo državnih upokojencev za dravsko banovino v Ljubljani.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani

OPERA

Začetek ob 20.

Sobota, 19. sept.: Trubadur. Gostuje tenorist g. Josip Rijavec. Izven.

Nedelja, 20. sept.: Dvojno knjigovodstvo. Opeteta. Izven.

Gostovanje tenorista Josipa Rijavca bo v soboto, dne 19. t. m., in sicer gostuje v veliki tenorski partiji Verdijeve opere »Trubadur«. G. Rijavec je znan kot najodličnejši slovenski pevec, ki se je uveljavil v širokem svetu. Vsako njegovo gostovanje je praznik našega gledališča in tudi praznik za naše gledališko občinstvo. Za sobotno gostovanje veljajo cene od 36 Din navzdol.

Nova opereta »Dvojno knjigovodstvo«, ki se je v četrti vprizorila prvič na slovenskem odru v režiji g. prof. Sesta, je imela na premieri jako lep uspeh. Lahka, moderna glasba, prikupne, takoj sprejemljive melodije in zabavna vsebina, polna komičnih zapletljivost, so znak te moderne operete. Vsi solisti, predvsem naš gost g. Lubejeva, so imeli lepe uspehe. Repetira bo v nedeljo, dne 20. t. m. zvečer.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 19. septembra, 12. Plošča za ploščo, pisana zmes pesmi veselih in godbo za ples. — 12.45 Poročila, vreme. — 13. Čas, spored, obvestila. — 13.15 Plošča za ploščo, pisana zmes pesmi veselih in godbo za ples. — 14. Vreme. — 18. Za delopust, igra Radijski orkester. — 18.40 Pogovor s poslušalci. — 19. Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30 Nacionalna ura: Hrvatski javni delavci srbskega porekla v preteklosti in sedanjosti (Srdja Djokic) — iz Zagreba. — 19.50 Koncertni plesi (plošče). — 20.10 Zunanja politika (gosp. dr. Alojzij Kuhar). — 20.30 Pester večer. — 22.30 Lahka glasba (Radijski orkester).

Nedelja, 20. septembra, 8. Vesel jutranji pozdrav (plošče). — 8.15 Prenos šolske sv. maše iz franciskanske cerkve. — 8.45 Verski govor (p. dr. Gvido Rant). — 9. Čas, poročila, spored. — 9.15 Slovenska glasba (Radijski orkester). — 10. Prenos prireditve Rdečega križa iz Belgrade. — 11. Promenadni koncert vojaške godbe. — 12.30 Plošče. — 13. Čas, spored, obvestila. — 13.20 Plošče po željah naročnikov. — Oddaja prekinjena od 14. do 17. — 17. Kmetijska ura: Odhira plemenitost (gosp. Jože Okorn). — 17.30 Ura lahke glasbe: Notranjski trio. — 18.30 Koncert Akademskoga pevskega kvinteta. — 19. Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30 Nacionalna ura: V prijateljski spomin Simu Matavulju (Matko Car). — 19.50 Pozabimo na vsakdanje skrbi! (sposred spored izvajal Radijski orkester). — 21. Prenos aviolovnega koncerta iz Amerike. — 22. Čas, vreme, poročila, spored. — 22.30 Koncert Radijskega orkestra.

Drugi programi

Sobota, 19. septembra, Belgrad 1.: 19.50 Sibelius: Intermezzo iz suite »Karelia«. — 20. Bobemski večer. — Belgrad 11.: 20. Jugoslovanski skladbeni kompozitori (Milohvi Logar). — Zagreb: 20. Koncert. — 21. Koncert. — Dunaj: 20.30 Pisan glasbeni program. — 21.40 Film. — 22.10 Koncert. — Bratislava: Oprelna glasba. — 22.10 Koncert. — 19. Nacionalni plesi in pesmi. — 21.30 Radio-Varšava: 19. Nacionalni plesi in pesmi. — 21.30 Radio-hungarska. — 21.35 Koncert. — Budimpešta: 20. Vesel večer. — 21.30 Koncert. — Rim: 20.40 Komedia. — 21.15 Orgeljski koncert. — Milan: 20.40 Lualdi: Vrag v zvoniču. — groteska. — 21.40 Zandonai: Zenitev. opera. — Berlin: 20.10 Večer operne glasbe. — Hamburg: 20.10 Pester večer. — Köln: 20.10 Plesna glasba. — Kölnberg: 20.10 Muzikalna radio-igra. — München: 20.10 Radio-igra. — 23. Plesna muzika.

Nedelja, 20. septembra, Belgrad 1.: 19.50 Večerni koncert radio-orkestra. — 20.30 Narodne pesmi polje gospe Ljubica Milivojević. — 21. Narodni koncert iz Amerike. — Belgrad 11.: Zvoki iz otoka Krakanj (Hajnza Huno). — 20. Simfonistični koncert. — 22. Koncert. — Zagreb: 20. Lahka glasba. — 20.30 Iz svetovne lirike. — 21. Prenos koncerta iz Amerike. — 21.30 Rabot:

Drobne sličice bede

Ljubljana, 19. sept.

Kamorkoli se ozremo, povsod vidimo in slišimo samo stokanje, češ kako je na svetu hudo. Vsi kraji so prizadeti s pomanjkanjem, mnogi ljudje nimajo niti toliko, da bi mogli pošteno živeti. Na deželi, kjer so zadnja leta zopet uvedli »večni ogenj«, mislijo, da je v mestu vse boljše kot pri njih, da se tu dobi služba in denar. Zato sedaj na jesen vse rine v mesto z željo in prepričanjem v srce, da bo čez jesen in zimo dobilo zaposlenja. Toda tu čaka razočaranje. Policija, ki ne ve kam niti z ljubljanskimi brezposelnimi, jih odpravlja nazaj, od koder so prišli. V mestu pa zopet mislijo in so prepričani, da so na deželi najmanj »mala nebesa«. Tam imajo dela in jela v izobilju. Če česa kdo nima sam, mu pa drugi podari. Tako sta si v nasprotnosti dve mišljenji, ki pa se bosta ustalili le, ko bodo minili ti burni časi.

Toda vsak dan želodec zahteva svoje. Dobi karkoli že hočeš, nasititi se moraš, če nočeš od gladi umreti. Naj v naslednjem objavimo nekaj primerov, kako in s čim nekateri v mestu preživljajo težke dni svojega življenja.

Rože, rože . . .

Cim nastopi mrak, se pojavijo na ulicah majhne postavice, bosonogi fantki in deklice. Pod pazduho nosijo košarice, iz katerih gledajo šopki že ovelineli rož. Dobro so že znani ti otroci Ljubljane. Saj imajo že nekako »koncesijo« za prodajanje cvetja. Ponujajo ti šopke, prav pod nosi ti jih molijo. In če nočeš kupiti, potem pa prosijo kako kronco. Ne moreš si, da mu jo ne bi dal. Če pa te slučajno malo koreš, pot zanesa v »Daj dam« ali pa v »Rijo«, boš lah »videl, kako ta ali oni beraček tiči v kakšnem kotu in se na vse mile viže tlači s koščkom torte ali potice. Poleg teh, bosonogi, se pojavijo tudi otroci, ki imajo v rokah majhne postavice, ki jih prodajajo po ulicah. To so majhne postavice, ki jih prodajajo po ulicah. To so majhne postavice, ki jih prodajajo po ulicah.

Nemški šport je v službi predvojaške vzgoje

Ko so nekoč vprašali Goetheja, kako bi bilo mogoče v Nemčiji nove športe udomačiti, jim je odgovoril: »Z odraslo generacijo se nikdar ne da kaj prida doseči — niti glede telesnosti niti glede duševnosti. Tudi ne v stvarih okusa in karakterja. Bodište pa pametni, začnite v šolah in bo šlo!«

Mnoga desetletja so pretekla, predno so Nemci nasvet svojega genija razumeli. Medtem, ko so milijonske telovadne in športne organizacije rasle s čudovito naglono, je bila nemška šolska telovadna vzgoja več kot 60 let na isti stopnji. Prizadevanja mnogih zdravnikov in pedagogov, ki so se borili za uvedbo športa v šole, so uspela le v toliko, da so vpeljali lakozvani »Spielnachmittag«, t. j. popoldne, ko dijaki ne smejo imeti domačih nalog — da bi se mogli popolnoma posvetiti športnim igram.

Vsa povojna leta so se voditelji nemškega športa borili za reformacijo šole: šola naj ne bo samo studenec znanosti, temveč obenem vir ljudskega zdravja, odpornosti in moči. Vendar so uspeli samo v nekaterih deželah. Hitlerjev prevzem oblasti in njegova vzgojna usmerjenost pa je dala telesni kulturi vso veljavo.

Hitler o športu

»Ljudska država ne sme osredotočiti vsega vzgojnega dela v natpanosti golega znanja, temveč v vzgojo popolnoma zdravih teles. Šele v drugi vrsti pride nega znanstvenih zmožnosti. In tu je zopet na čelu oblikovanja karakterja, zlasti pospeševanje močne volje in odločnosti, združene z vzgojo odgovornosti — in kot poslednje znanstveno šolanje.«

Tako piše Hitler v svoji knjigi »Mein Kampf« in nadaljuje konkretno: »... šola kot taka mora odstopiti neprimerno več časa v korist telesni vzgoji. — Niti dan ne bi smel preteči, ne da bi se krepil mlad človek v vsaki vrsti športa in telovadbe vsaj po eno uro popoldne in zvečer« (str. 454).

To niso samo prazne besede in obljube. V osebi prosvetnega ministra dr. B. Rusta si je Hitler izbral moža, ki skrbi za reforme šolstva v duhu narodno-socialističnega programa. Nedavno je uvedel prosvetni minister Rust v vse šole že tretjo tedensko telovadno uro, tako, da imajo Nemci danes po tri telovadne in dve športni uri na leden. Medtem, ko imamo v naših šolah po eno do dve uri, živijo Nemci pet ur tedensko za telovadbo in šport.

Vzgojevanje športnih učiteljev na univerzah

V prejšnjih letih so imeli Nemci samo dve visoki in štiri višje šole za izobrazbo športnih in telovadnih učiteljev. Z razširjenjo šolskega telesno-vzgojnega programa pa se je povečala potreba produkcije telovadnih učiteljev. Navedene višje in visoke šole za telesno vzgojo niso več zadostovale. Žalo je prosvetni minister Rust uvedel telesno vzgojo kot samostojen predmet na vse univerze. Tako obstoja danes v Nemčiji dejansko nič manj kot 26 (!) visokih šol za telesno vzgojo — toliko je namreč nemških univerz. (Mimogrede bodi povedano, da pri nas še vedno nimamo niti ene šole ali ustanove, ki bi skrbela za kvalifikacijo šolskih telovadnih učiteljev.)

Bivša visoka šola za telesno vzgojo v Berlinu, na kateri so študirali tudi nekateri Slovenci, se je nedavno spremenila v državno akademijo, na kateri se diplomirani absolventi športne skupine na filozofskih fakultetah pripravljajo za športne docente in trenerje na univerzah. S tem so Nemci storili vse, da bodo imeli kvalificirano športno osebje na srednjih in visokih šolah.

»Špartanci« 20. stoletja

Kakor so nekdaj Špartanci gojili šport le za to, da bi se usposobili za težko vojaško službo, tako je tudi nemški šport v službi predvojaške vzgoje. Reformatorjem tretjega carstva ne gre le za podvig narodnega zdravja in ljudske odpornosti.

Annemaria (Božena Begović in Ivo Mirjev). — 22.15 Plesna glasba. — Dunaj: 19. Dunajska muzika. — 21.30 Vokalni koncert (sopran). — 24. Ciganska muzika. — Praga: 20. Koncert radio-orkestra in solistov. — Bratislava: 21.50 Slovenske pesmi. — Varšava: 21.30 Veseli prenos iz Lvova. — 22.20 Koncert solistov. — 23. Plesna glasba. — Budimpešta: 22. Salonska in jazz. kapela. — 23. Ciganska muzika. — Rim: 20.40 Alfano: Legenda iz Sakuntala, opera v treh delanjih. — Milan: 21.30 Komedia. — Berlin: 20. Klavirski koncert. — Hamburg: 20. Pisan glasbeni program. — 22.40 Plesna glasba. — Köln: 20.15 Koncert velikega radijskega orkestra, zbora in solistov. — 22.30 Plesna muzika.

FURNIR ZA MIZARJE

Oddam večjo partijo (tudi v malih količinah) orehovega furnirja in slepega jeverjevega furnirja. — Blago se lahko ogleda vsak čas pri Ivan Šiška, Ljubljana, Metelkova ulica št. 4. Telefon 2244.

Maribor

Slovensko proslavo priredi Franciskova mladina v četrtek, dne 24. t. m. v Mladinskem domu v Cvetlični ulici, in sicer popoldne ob 3 za otroke, zvečer ob 8 pa za odrasle.

Sportne prireditve v nedeljo. Jutri se odprva jesenska prvenstvena sezona v I. razr. LNP. V Mariboru se srečata na igrišču Rapida stara rivala SK Zeleničar in SK Rapid. Predtekovanje, ki je tudi prvenstvenega značaja, igrala rezervi obeh klubov. ISSK Maribor gre po točke na vroča tla v Čakovec. Seveda je vprašanje, če se ne vrne brez točk!

Mariborsko gledališče

Ljubljanska opera gostuje menda že v prvi polovici oktobra s Puccinijevim opero »Madame Butterfly« ter bo naslovno partijo pela tudi v Mariboru splošno priljubljena primadona Zlata Gjurgjenčeva. — Gledališki abonente ter lastniki blokov, imajo pri tem gostovanju 50% popusta, kar je precejšnja ugodnost, ker bo vstopnina zaradi velikih stroškov dokaj povišana.

Prijave novih abonementov sprejema gledališka blagajna do srede, 23. septembra. Abonma se plačuje v 7 zaporednih mesečnih obrokih. Kdor sedaj še ne more poravnati prvega obroka, lahko to stori tekom prvih dni meseca septembra.

Lanski gledališki abonement! Dasi so bili lanski abonementi dosedanjih sedeži rezervirani le do danes, je ta rok podaljšan do torka, 22. t. m. Gledališka uprava ponovno naproša lanske abonente, da obnovijo svoje abonamente sigurno do navedenega roka, ker se oglašajo drugi interesi, ki jim blagajna iz tega razloga ne more nakazati sigurnega mesta.

Izlet v Ptuj in vinorodni raj Haloze

Maribor, 18. sept.

Združenje železniških uradnikov priredi s sodelovanjem Putnika v nedeljo, dne 4. oktobra t. l. zelo zanimiv izlet v naš, žal od nas veliko premalo poznan Ptuj. Strokovno vodstvo tega zelo interesantnega in poučnega izleta je prevzel konservator g. dr. Fran Stele. Spored: dopoldne ogled vseh bogatih zgodovinskih znamenitosti Ptuja (rimske izkopanine, Mitrovo svetišče, minoritska cerkev s samostanom, gotске freske, mestni Ferkov muzej, slikoviti grad Herberstein »Gornji Ptuj« s krasnim muzejem znamenitih najdb iz rimske dobe, viteško dvorano in grajsko kapelico itd.), potem skupno kosilo in popoldne izlet z avtobusi v okolico (grad Vurberk, Haloze). Udeleženci iz Maribora polujejo v posebnih vozovih ob 8.35 ter se vrnejo v Maribor ob 21.30. Cena 45 Din (vozna karta tja in nazaj, skupno kosilo, izlet v Ptujsko okolico ter ogledi), brez popoldanskega izleta cena 30 Din. Iz Ljubljane in drugih krajev Slovenije je prijavljeno že veliko število udeležencev. Mariborčani, ki veliko premalo poznate lepote in vrednote Ptuja, v katerega prihajajo tuji iz najoddaljenejših dežel in držav, ne zaostajajte, in izkoristite to izredno priliko! Prijave najkasneje do 30. t. m. sprejema Putnik Maribor in njegove podružnice v Celju, Rogaske Slatine, St. Ilju, Gornji Radgoni in Dravogradu.

Proslava 60 letnice Rdečega križa

Gospod minister notranjih poslov dr. Anton Korošec je posvetil društvu Rdečega križa kraljevine Jugoslavije o priliki njegove 60 letnice te-le besede:

»Rdečemu križu pripada v vrsti društvenih organizacij vidno in častno mesto: kakor po svoji ideji, kateri služi, tako tudi po sestavi izvršene organizacije, po svojem delu katero je izvršil doslej in ki ga vrši ter po nalogah, ki ga čakajo.

Nastal je iz globoke želje, da ublaži grozote vojne in njene posledice, če so neodvrtljive. A nič manjše niso njegove zasluge in sad njegovega dela v mirnem času. Kadar zadenejo narod velike elementarne katastrofe, epidemije in druge težke nesreče, tedaj je Rdeči križ prvi, ki priskoči na pomoč in sodeluje pri pomoči države in samoupravne oblasti tam, kjer je nesreča največja in pomoč najnujnejša.

Svoje delo vrši po geslu našega pesnika Simona Gregorčiča »Odprti roke, odprti srce, otiraj bratovske solze«.

Ker je edino jamstvo boljše bodočnosti zdrav in krepak rod, zato posveča Rdeči križ vso svojo pozornost ohranitvi in izboljšanju narodnega zdravja ter osobito podpira in organizira borbo proti največjemu sovražniku zdravja našega naroda, proti jetiki.

S sodelovanjem pri propagandi in vršenju zaščite civilnega prebivalstva v slučaju zračnega napada, dela neprecenljivo uslugo narodu in domovini.

Rdeči križ je danes organiziran po vseh krajih naše države in združuje v delu vse ljudi brez razlike političnega prepričanja, vere in narodnosti. S tem tudi v znatni meri doprinese k utrditvi za-vesti skupnosti.

Vsled tega smo dolžni dati Rdečemu križu vsako priznanje za njegov trud in delo, kar bomo storili s tem, da ga podpiramo v čimvečji meri.

Dr. Korošec s. r.

Zaradi „postrani klobuka“ krvav pretep

Celje, 18. septembra.

Pred malim senatom se je zagovarjal danes dopoldne 22 letni delavec Jurje Alojz iz Leskovca pri Storah, ker je dne 5. julija letos z vilicami tako poškodoval Ropana Edvarda, da je poškodovan nekaj dni nato v celjski bolnišnici umrl. Obdolženec priznava sicer dejanje, izgovarja se pa s silobranom, trdeč, da ga je napadel Ropan Edvard in pretepal, obdolženec pa je potegnil iz žepa jedilne vilice in trikrat zabodel Ropana v desno ramo. Priča Koštomaj Peter je izpovedal, da je šel v nedeljo popoldne dne 5. julija t. l. v smeri proti gostilni Posedel v Trnovlje. Pri- družil se mu je Jurje Alojz, ki je bil nekoliko vinjen. Ker v Posedelovi gostilni ni bilo nikogar, sta šla naprej proti Lužarjevi gostilni, ki je v neposredni bližini. Tam sta jima prišla nasproti Ropan Edvard in Gorjup Martin, ki sta bila toliko razigrana, da sta na česti prepevala. Čeprav sta se jima Koštomaj in Jurje izognila, se jima je vendar približal Ropan in stavil obdolženca na odgovor, zakaj da nosi postrani klobuk. Ropan je začel popravljati obdolženca njegov klobuk na glavi, nato pa ga začel klofutati, tako da je padel obdolženec klobuk na tla. Zmerjal ga je tudi s smrkvcem. Ko je obdolženec svoj klobuk pobral,

ga je Ropan pograbil za lase in ga vlačil sem in tje. Izpustil ga je šele takrat, ko sta prišla mimo zakonca Koštomaj Jernej in njegova žena Angela. Nato je Koštomaj odšel v Lužarjevo gostilno, kamor je kmalu prišel tudi obdolženec, ki je v razburjenosti izjavil, da bomo sedaj videli, kdo je moral poprej pobirati klobuk. Obdolženec je naglo skočil v gostilniško sobo, prišel pa takoj zopet ven in stekel proti svojemu domu, odkoder pa se je kmalu vrnil. Prišel je kričati na avbiks, če imaš korajo. To je seveda veljalo Ropanu Edvardu, ki je bil oddaljen kakih 50 m. Ko sta Ropan in Gorjup mirno prišla v gostilniško sobo, je obdolženec Ropana ves čas izzival in ga pozval na odgovor, zakaj ga je poprej napadel. Gorjup Martin je oba miril, tedaj pa sta že skočila obdolženec in Ropan drug proti drugemu in je obdolženec z jedilnimi vilicami zamahnil proti Ropanu ter ga zadel v desno ramo. Med tem prerivanjem ga je zabodel še dvakrat in sicer enkrat zopet pri zatilniku in enkrat v glavo.

Sodni zdravnik je izrekel mnenje, da so bile rane lažje značaja, vendar je nastopilo zastrupljenje krvi in zato smrt. Zaradi tega je bil pri današnji razpravi Jurje obojen na 3 mesece strogega zaporu in na plačilo 180 Din bolniških stroškov in bolnišnici.

Strahotni dnevi ob norveškem jezeru; kjer je

Gora zgrmela v jezero

Vse evropsko časopisje poroča o nezgodi brez primere, do katere je prišlo na Norveškem. V posledicah te katastrofe sta izginili dve vasi in sicer Nüsdal in Bødal, ki sta stali na obali idiličnega in romantičnega jezera Löwand. Nad sto ljudi je pri tej nesreči izgubilo življenje. Seje sedaj se iz norveških listov zvedo vse podrobnosti o tej katastrofi.

Že pred 30 leti podobna nesreča

Zanimivo je, da se je že pred tridesetimi leti skoraj na istem mestu dogodila podobna ne-zgoda. Tudi tedaj se je odkrila ogromna stena od gorovja, ki se v ozadju omenjenih dveh vasi brez posebnega prehoda dviga skoraj navpično v zrak. Pred 30 leti so ogromne količine kamna zgrmela v jezero in strahoviti pljuski vode, ki je zaradi tega nastal, je porušil skoraj vse hiše v obeh vaseh. Smrtih žrtev je bilo tedaj 59.

Vaščani, ki so nesrečo preživeli, kraja niso zapustili. Svojo zemljo so ljubili in ponovno so sezidali svoje hiše ter obnovili obe vasi na kraju, o katerem so mislili, da se kakšna podobna nesreča ne more pripetiti. V letu 30 let sli obe vasi napredovali ter se razvili v zelo znameniti turistično-prometna središča, kamor je prihajalo letno na tisoče izletnikov in letoviščarjev. Življenje je teklo dalje, in na katastrofo iz leta 1905 je že vse pozabili.

Prva poročila

O najnovejši nezgodi so prva poročila javljala na kratko: Ogromna stena na najširšem mestu, široka okoli 300 m se je nenadoma zrušila v globino 600 do 700 m. Čim je padla v jezero, se je vsa vodna masa dvignila za nekaj 80 do 100 m ter se nato z velikansko razdiralno silo razlila po vsej dolini.

Lahko si mislimo, s kakšno hitrostjo se je gibala ta vodna masa in kako je uničevala vse, na kar je naletela.

Poznejša poročila so prinašala že natančnejše popise o nesreči. Tako javljajo posebni poročevalci, da je ogromna električna centrala, ki je stala v bližini jezera odplavala kakor lahak čolnček. Njeno zidovje je razpadlo na vse strani, voda pa se je poigravala z lesenimi deli in jih nosila preko obrežja na vse strani. V času nesreče je bila na jezeru majhna ladja, ki je prevažala polni izletnik in letoviščarje od ene strani jezera na drugo. Ta ladja je bila razbita na tisoč kosov, ki so plavali razpepi po vsej površini jezera.

Pastirica pripoveduje

Zadnja nedelja je obetala lep dan, ko se v tem kraju zbere navadno veliko število letoviščarjev. V soboto dopoldne so stanovalci obeh vasi vse pospravili. Nad krajem je zavladal mir in nihče ni slutil, da je ta mir pred silnim viharjem. Ob štirih zjutraj je še vse spalo. Dobro

četrt ure pozneje je ta lepi in mirno obdelani kraj spremenjen v razdejanje. V dobrih 15 minutah so izginile vse hiše, z njimi vred pa je izgubilo življenje nad polovico prebivalcev. S strahotnim grmenjem in lomljenjem skal — kakor da je nastopil sodni dan — se je odrgala v hribu nad jezerom cela gora kamena in kraj popolnoma uničila. Takole nekako pripoveduje o tem neka vaščanka, ki je vstala še pred nesrečo, ter odšla v hribe s svojimi kozami:

Če bi odšla od doma samo pol ure pozneje, bi bila sedaj govtova med mrtvimi. Kmalu po 4. uri sem zaslišala neko zamolklo grmenje. Nebo je bilo vedro in zato se mi je to grmenje zdelo čudno. Toda istočasno sem že skoraj otrpnila od strahu. Zazdelo se mi je, kakor da so se zganile gore in pričele padati v dolino. Gorski obronek nagnjenega Ravnfjeldja se je začel z neznanosko hitrostjo podirati. Moč stisnjenega zraka me je vrgla na tla in me pritisnila k zemlji. Tedaj sem bila prepričana, da je to moja gotova smrt. Minuto pozneje pa sem se že mogla oddahnuti in vstati. Nudil se mi je strahovit prizor. Pod menoj v dolini kakih sto metrov globoko je brizgala težka voda iz jezera, pljusnila na vse strani in začela opravljati svoje razdiralno delo.

Ta uboga žena je rešila sicer svoje življenje, toda strahoten dogodek ji je vzel moža, enega otroka in vse njeno premoženje. Ravno njen mož pa je bil eden od tistih, ki so pred 30 leti srečno ušli nezgodi. Kakšni občutki so navdajali ženo, ko je zagledala pred seboj razvaline, si more predstavljati samo oni, ki s skromno družinico vse življenje gata, da preskrbi sebi in svojim otrokom vsaj nekako človeka dostojno življenje. Vse ta trud in upanje na lepšo bodočnost sta žalostno končala v 15 minutah. Od vse naselbine je ostal na svojem mestu samo zid poslopja, v katerem je bila mlekarica.

Prva pomoč

Predsednik norveške vlade je takoj z letali in avtomobili poslal na kraj nezgode ljudi in vse potrebno, kar bi moglo biti ponesrečenecem v pomoč. V prvi vrsti so bili to zdravniki, ki so takoj vzeli v oskrbo ranjence, a so morali ravno tako pozornost posvečati tudi onim ki so nesrečo preživeli in ostali brez ran. Ti so ostali v strahovitih obupih. Vse je presunil prizor, ko je n. pr. nek mlad vaščan stal na obrežju ter ves zmuden neprestano bulil v vodno gladino požrečnega jezera. Ni pustil, da bi ga odvedli. Dogodek ga je popolnoma zmešal: Nebrzdana voda mu je odnesla mlado ženo — preživel je z njo šele dve srečni leti — staro ljubljeno mater ter draga enoletnega sinčka in hčerko, ki ji je zibelka letla šele štiri dni. Sedaj pa je, moč ves obupan ostal sam na razvalinah svojega doma.

Po prvem razdejanju so prebivalci postavili v spomin na strahotne dni ob jezeru veličasten kamenit spomenik. Zadnja katastrofa pa je odnesla tudi ta spomenik, kakor da narava ne trpi ničesar, kar je delo človeških rok in da hoče po svoje gospodovati na tem divnem koščku zemlje.

Jezero Loen, kjer se je pred kratkim pripetila strahovita katastrofa. Del gore je zgrmel v jezero. Narasli valovi so uničili dve vasi.

Zeleni pekel

V tem nizkem grmičevju, kjer je bilo vsako drevo enako, smo si čisto lahko predstavljali žgoče muke v njegovih zadnjih urah, kako si je obupno prizadeval, da bi v tej strašni pokrajini našel kapljo vode. Nazadnje je žgoči bes ponehal, omamljen se je milostno spustilo nanj, privezal je svojega osla na drevo, zagrebel obraz v roko in umrl. In potem so prišli jastrebi, črni in golovrati.

Zasmeh te usode se nam je kmalu nato pojavil. Čeprav smo zašli s poti, smo bili vendar komaj dobro uro oddaljeni od neke kmetije. Ker nismo imeli nobene ravnice, smo prosili kmetovalca, naj moža pokoplje.

Tri dni pozneje, ko se je sonce na nebu že sklanjalo, smo prišli iz gozda in stopili kar naravnost v San Jose, staro jezuitsko mesto med narodom Chiquitancev. Veličastna, z nazidki kronana rdeča katedrala ob strani velikega trga je žarela, kakor ognjena peč.

Ce naj bi San Jose de Chiquitos kdaj prišel na svet v modo — kar naj sam Bog prepreči, potem bi se palme na velikem trgu majale od hršča ameriških prošnih molitev za rešitev cerkve. V svojem življenju sem ogledoval že marsikatero zgodovinsko stavbo tako, kakor jo je treba ogledovati in kakor se to spodobi: nemo in take dni, ko hrumno klepanje turistov in popotnikov ne vzbuja nevoljnega odmeva.

Sam, kakor miš sem romal po mrki mediciji trdnjavi Bargello v Florenzi, ko se je nad mesto spuščala tema. V družbi sivolasega meniha sem premišljal v sobah kartuzijanskega samostana, kjer je imel Napoleon kot ujetnika zaprtega papeža, ki mu je kljuboval. Eno celo zimo sem prebil med rumenimi pergamentnimi knjigami v nekem avstrijskem gradu, kjer so po širnih dvoranah strmeli vame pradedje mojega gostitelja z zatemnelih oljnatih slik. Z naslado sem se pasel na čarovniškem starinskem dihu, ki žari z bronastih stražnikov pri spomeniku Maksimilijana II. v srebrni kapeli v Innsbrucku.

Toda nikdar še nisem čutil takega žaru iz čiste luči, kakor tisti prvi dan v San Joseu.

Ves kraj je kar prepojen z zgodovino. Tu je ležal prvotni Santakruz de la Sierra, pristanišče, katero je ustanovil raziskovalec Rufflo de Chavez, po svojem strašnem pohodu skozi pragozde. 1694 je prišel tja jezuitski pater Arce. Od tukaj se je začelo duhovno osvajanje pokrajine Chipuitancev. 1748. ko je gospodstvo jezuitov v teh krajih najbolj cvetelo in so bili Indijanci že vsi podvrženi pokrajini Chiquitos, pa je postala središče razsežne, orjaške agrarne države, ki se je raztezala na jugu do Paragvaja in na severu do Smazone. Tedaj so postavili to katedralo.

Cerkev je sen, ki se je izkristaliziral v mla kamen, ter je večni spomenik jezuitske moči v Južni Ameriki. Vsak kamen pomeni junaštvo za se, vsak nov vir ponosa. Morda

Parada nemških tankov pod viharajočimi kljukastimi križi.

Nemška špijonaža v Čehoslovaški

»Manchester Guardian« je te dni objavil dopis svojega posebnega dopisnika o nemški špijonaži v Čehoslovaški. V dopisu ni navedeno, od kod je poslan. V tem zanimivem članku opisuje imenovani dopisnik razmere nekako tako-le:

Nacionalisti imajo posebno tajno službo v Franciji, Avstriji, v skandinavskih pokrajinah in v Čehoslovaški. Ta služba je neodvisna od tajne službe, ki jo ima nemško ministrstvo vojske in GESTAPO. Ta služba niti ni odvisna od podružnic nacionalistične stranke v inozemstvu, ki vrše — kakor je bilo dokumentirano v Španiji — propagando in špijonažo po vsem svetu.

Ta posebna služba je zunajpolitični pododdelek »referata E/L«, ki vrši splošno notranjo špijonažo v Nemčiji, v nemški civilni službi in v sami nacionalistični stranki. Šef zunanje-političnega pododdelka je nek član starega nemškega plemstva, katerega ime in zveze mu olajšujejo, da stopa v osebne stike z vidnimi osebnostmi, s klubi, združenji itd. To vse mu služi seveda le za maskiranje špijonskega udejstvovanja.

Udejstvovanje te posebne službe je posebno zanimivo na Čehoslovaškem, ker leži Čehoslovaška v krogu nemške ekspanzivne politike. Čehoslovaška filijala nemške tajne špijonažne službe je del kompliciranega, toda odlično koordiniranega sistema, in Nemčija upa, da bo s pomočjo te službe mogla Čehoslovaško podminirati tako, da jo bo mogla požreti in razdeliti.

Mednarodna zadeva

Miss Ruth Bryan-Owen, ki zastopa Zed. države pri danskem dvoru, je poročila danskega slotnika Berge-Rhoden. S tem je povzročila velike težkoče dvornemu obredniku. Dokler je bila samska, je uživala iste časti in predprave kakor vsi njeni moški tovariši. A tudi soproge inozemskih poslaničnikov so sprejete na dvoru. Ali velja isto načelo tudi za soprogo žene-poslanika? Izvedenci se niso mogli soglasiti. Naposled je rešil obrednik težko vprašanje s tem, da je izposloval neko dvorsko čast tudi za slotnika Bergea osebno. Zdaj bo lahko spremljal svojo soprogo na dvor, ne da bi se nerodno počutil.

Trockij na begu

Bogve, koliko je resnice na moskovskih poročilih o novi zaroti zoper Stalina. A moskovski listi prinašajo neštivilne zahteve »krvavega obračuna z gadi in volkovi, izdajalci, ki strežejo po življenju velikega očeta sov. narodov« (»Izv.« od 18. t. m.) Temu primerno so napovedali norveški komunisti vojno Trockemu in tako ogrožali v zadnjih dnevih njegovo sedanje zavetišče, otočje Christiansand, da je moral Trockij pobegniti od tod. Norveška vlada je prepovedala pisati, kje se zdaj skriva. Baje stanuje pri nekih prijateljih v Oslu in se ne prikaže iz hiše.

Kramar: »Kako pa s trgovino, prijatelj?«
Sejmar: »Pod psom! Na vsakem sejmu imam nekaj stotakov izgube.«
Kramar: »Od česa pa tedaj živiš, sirota?«
Sejmar: »Od tistih dni, ko ne grem na ješem.«

Vsak zaveden Slovenec rabi
samo najnovejši

SLOVENSKI PRAVOPIS

priredila dr. A. BREZNIK
Dr. F. RAMOVŠ

Cena vezani knjigi Din 60.—

Naklada pri
JUGOSLOVANSKI KNJIGARNI
v Ljubljani

maursko stavbarstvo nad to zgradbo in je ta vpliv stavila v službo krščanstvu.

Med delom pa so dospeli v mesto zvonovi, na nerodnih vohov, v katere so bili vpreženi voli, ki so vzdihovali in se potili po pragozdni cesti od Lagune Caceres. Zdaj se tam dviga Puerto Suarez, ki predstavlja najbližjo postajo na poti proti Paragvaju in Asuncionu. Zvonovi so sijali in se lesketali ter se gugali med bruni na vozu, prihajali so naravnost iz španske livarne. Veliki kembli, oviti z bombažem, so pa pritajeno in nekam strahotno udarjali ob nje, da je grmelo po samotni poti.

Indijanci pa, ki so naložili dragoceni tovor z rečne ladje, so ponoči, ko so se voli pasli po gozdu in ko so zvonovi molčali, tiho sedeli v krogu.

Potem je prišel končni prizor, ko so zvonove s škripci vlekli v zvonik na vrh, spletenih iz pragozdnih ovijalk ter jih pritrtili na deblo iz lesa quebracho, da bi njihov zamolkli klic zvenel daleč čez džunglo in vsemu svetu oznanjal, da služi pater Miguel večernice.

Tiste dni so imeli Indijanci v sebi še dosti življenske sile. Njihove žene so jim rodile še fante in njihova osebnost je iskala očiščevanja v srečnem toku verskega življenja. Imeli so vzor, za katerega so živeli. Katedrala se je dvigala pred njimi kot podoba in potrdilo, da je vsakdo od njih osebno delal za čast božjo.